

Conferința națională *Estetică și Teorii ale Artelor (ETA)*, a șaptea ediție, 21-22 Septembrie 2018

Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie și Filosofie
Departamentul de Filosofie & Centrul de Filosofie Aplicată
Str. M. Kogălniceanu nr.1, et.1, Sala 130 & Sala 131 (Laboratorul de Analiză a Practicilor Culturale)

Organizator: Prof. Dr. Dan Eugen Rațiu

REZUMATE

Secțiunea Conferințe

Drd. Iolanda Anastasiei, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie și Filosofie
Colecționarul de artă: rol, determinare și influență în lumea artei contemporane

Prezentarea de față abordează problema rolului în creștere al colecționarului de artă privat care, prin impactul său asupra artei contemporane, trasează noi direcții estetice și, totodată, el este și unul din actorii principali ce modifică regulile de funcționare ale lumii artei contemporane. Alături de artist, galerist, de curator și de critic, colecționarul de artă este unul din mai influenți membrii ai lumii artei cu multiple contribuții semnificative în interiorul acesteia. Rolul colecționarului este unul esențial deoarece el oferă banii care pun în mișcare piața de artă, bani care asigură traiul și o carieră constantă artiștilor, iar galeriile și casele de licitații există datorită investițiilor colecționarilor privați. De asemenea, un colecționar de artă poate propulsa artistul pe cele mai înalte culmi ale succesului, astfel încât atât artistul cât și galeriile sau casele de licitații depind de gradul de relevanță și prestigiu al colecționarilor de artă pe care doresc să îi atragă, de preferat pe o perioadă îndelungată de timp.

Plecând de la premisa conform căreia noile tendințe în arta contemporană sunt stabilite de preferințele colecționarilor privați, una din problemele pe care le adresez aici este și cea a momentului de tranziție în care are un simplu cumpărător ocazional de artă se transformă într-un colecționar profesionist. Delimitarea între un colecționar ocazional și unul profesionist apare atunci când arta devine o preocupare constantă pentru colecționar, în care alegerile nu se mai fac pe baza unei intuiții ci, mai degrabă, are loc un proces de educare în urma căruia colecționarul învață cum să aprecieze și să selecteze o operă de artă. Astfel, colecționarul de artă ajunge să devină o parte esențială a unei lumi a artei definite în sensul lui Arthur C. Danto, „o lume a artei ce presupune o atmosferă de teorie a artei, o cunoaștere a istoriei artei” (Danto 1964: 580). Deoarece piața de artă contemporană se modifică constant și presupune un anumit grad de risc al investițiilor, apar o serie de întrebări cu privire la rolul și aportul semnificativ al colecționarului de artă: pe baza căror criterii putem defini colecționarul de artă? Ce îi determină pe colecționarii de artă să investească în arta contemporană și să pornească o colecție privată? Pe ce principii și judecăți de valoare se pun bazele unei colecții? Analizând trei exemple concrete ale unor colecționari privați cu vizibilitate în lumea artei, precum François Pinault, Sylvain Levy și Christian Hoste, voi încerca să răspund la aceste întrebări și, totodată, să conturez un profil al colecționarului de artă contemporană.

Lector Dr. Horea Avram, Universitatea „Babeş-Bolyai”, Cluj-Napoca, Facultatea de Teatru și Televiziune:

Conformism, inovare și (de)sincronizări în artele media din România în anii 1960-1970

În prezentarea mea voi urmări câteva aspecte legate de practicile artistice media din România anilor 1960-1970, discutând în același timp factorii culturali, sociali și politici care stau la baza acestor producții. Prin arte media înțeleg forme de artă produse prin mijloace electronice și care sunt în principal bazate pe imagine în mișcare: video, film experimental, sunet, imagini pe calculator, prezentate ca proiecție video sau ca instalații. Analiza mea se concentrează în egală măsură pe mijloacele de expresie vizuală (cum ar fi: (ne)problematizarea mediului, teme, strategiile narrative, tehnologiile, dispozitivul) și condițiile de manifestare a acestor producții artistice (cadrul cultural și politic al perioadei în România și în Europa de Est, aspecte legate de sincronizarea culturală și tehnologică, recepție instituțională și publică, poziționare critică și subversiune, umor și ironie ca strategii de supraviețuire, procese de semnificație și regimuri de memorie asociate practicilor de artă mediatică). Voi discuta trei cazuri semnificative pentru problematica propusă: Kinema Ikon, Sigma și Ion Grigorescu. Acești artiști sunt diferiți în ceea ce privește abordarea, strategia și valorile artistice, însă ceea ce îi leagă este interesul lor pentru imaginea în mișcare și eforturile lor constante de a inova limbajul artistic și relația cu contextul.

Cuvinte cheie: Arte media, Europa de est, neo-Avangardă, sincronizare culturală, context politic

Prof. Dr. Petru Bejan, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice

Corpul–imagine și pariul identității

Istoria culturii a descris corpul, funcție de context, în limbaj metaforic. În discursul filosofiei, corpul a fost văzut, succesiv, ca microcosmos, mormânt, temniță, organism, mașină, automat. G. Deleuze și F. Guattari vorbesc despre „corpul fără organe” al societății capitaliste, iar un Paul Ardenne invocă esteticile dispaționiste care proclamă „moartea corpului”, o dată cu „sacrificiul imaginii”. A sosit vremea, socoate David Le Breton, „să spunem adio corpului... Pentru această lume gnostică a urii față de corp, pe care o prefigurează o parte din cultura virtuală, paradisul este, obligatoriu, o lume fără corp... Comunicarea fără corp și chiar fără chip a rețelei favorizează identitățile multiple... Corpul devine un element facultativ”. Prezentarea de față caută să aducă în discuție: 1) rolul corpului în funcționarea registrului simbolic și în crearea de fantasmă; 2) dinamismul imaginar al unei vechi metafore („hainele de piele” - « les tuniques du peau »), cu ecouri în teologie, filosofie, artele vizuale și în viața cotidiană; 3) locul corpului în formarea și consolidarea identității.

Prof. Dr. Ruxandra Demetrescu, Universitatea Națională de Arte, București:

Paradoxul libertății în contextul producției artelor vizuale din România comunistă - concluzii la o expoziție

Îmi propun să analizez „paradoxul libertății” în contextul producției artelor vizuale în România comunistă, așa cum poate fi el ilustrat de exemplul oferit de activitatea artistică a lui Iosif Király. Pornim de la următoarele întrebări: în ce măsură exista o libertate de creație, atunci când aceasta nu se încadra în registrul artei oficiale, agreate sau impuse de regimul comunist? Care era statutul

artistului și în virtutea cărei legitimități se putea materializa discursul său? Din perspectiva teoriei politice formulate de Hannah Arendt, se pot identifica două posibile modele: primul presupune o viziune despre artă ca „măiestrie”, a cărei finalitate ar fi producerea unui artefact de bună calitate, în vreme ce al doilea model concepe domeniul artei ca spațiu deschizând posibilitatea revendicărilor sociale și al contestărilor politice. Între creația artistică realizată în interiorul spațiului privat al atelierului și o mobilizare a activității artistice aspirând spre contestarea regimului se situează întrebarea noastră despre condiția artistului în ultimul deceniu al regimului comunist din România, vizând următoarele dimensiuni: libertatea de creație, autonomia, autoritatea și legitimitatea discursului artistic. Pornind de la dialogul concluziv cu Király pe marginea expoziției „Uși închise, plicuri deschise - Iosif Kiraly, lucrări timpurii, 1975-2000” (deschisă la MNAC în perioada aprilie - septembrie 2018) voi încerca să discut despre coduri și limbaj dublu, despre ce însemna a fi subversiv într-un regim politic represiv, despre lupta artistului cu cenzura și asumarea unor riscuri în ultima perioadă a epocii Ceaușescu.

Conf. Dr. Cătălin Gheorghe, Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași, Departamentul de Istoria și Teoria Artei, Vector Studio:

Funcționalitatea esteticii tranziționale în practica (artistică) bazată pe cercetare

Seria progresivă de continue transformări istorice de la intersecția mileniilor 2 și 3 probează o instabilitate tranzițională care ajunge să fie abordată nu doar în cercetarea științifică, ci și în cercetarea artistică. Regimurile tranziționale sunt experimentate în politică, artă, știință, tehnologie, geografie, ecologie, inginerie etc., putând fi identificate în tensiunile coordonatelor spațio-geografice, tempo-istorice și cauzal-psiho-sociale. Printre discursurile tranziționale cele mai explorate în lumile hibride ale artei întâlnim problematizarea migrației, a schimbărilor climaterice, a schimbării regimurilor politice, a transformărilor urbane și rurale, a transgresiunilor de gen, rasă, etnie, națiune, a reconsiderării politicilor economice. Dacă prin intermediul politicii se definește un anumit mod de reprezentare a posibilității existenței, arta-bazată-pe-cercetare ar putea fi considerată una dintre cele mai adecvate medii de activare a reflecției și imaginației sociale. Estetica tranzițională generată de reflecția artistică asupra schimbărilor istorice ar putea fi exemplificată prin intermediul scenariilor tranziționale ale lui Peter Osborne, Byun-Chul Han și Jeremy Rifkin. Peter Osborne vorbește despre survenirea unor „mutații ale ființei sociale” determinate de forma socială a capitalismului, respectiv despre schimbarea structurii experienței istorice contemporane odată cu depășirea postmodernității. Byun-Chul Han descrie momente ale tranziției de la biopolitică la psihopolitică prin transformarea subiectului uman în proiect individualist, iar Jeremy Rifkin aduce în discuție posibilitatea producerii celei de-a treia revoluții industriale prin tranziția către noile regimuri energetice generate de economiile distribuirii în condițiile dezvoltării tehnologiilor comunicaționale. Toate aceste teorii ale tranziției generează o serie de experiențe estetice care pot fi identificate în practica (artistică) bazată pe cercetare.

Drd. Silvia Giurgiu, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, Facultatea de Litere

Apostolos Doxiadis și problemele estetice ale științei ca entertainment

În această prezentare îmi propun să analizez operele de ficțiune ale matematicianului grec Apostolos Doxiadis, opere care pot fi încadrate în zona culturii populare, a esteticii de masă. Genul literaturii

ficționale cu tematică științifică a cunoscut în perioada recentă un succes remarcabil și în acest context se poate considera că reorientarea matematicianului Doxiadis înspre literatura de consum este un răspuns la cererea publicului. Romanul *Uncle Petros and Goldbach's Conjecture* pare a fi un roman popular tipic, având eroii excepționali ceruți de gen și respectând tiparele narative recunoscutibile pentru public.

După publicarea acestui roman (în 1992), autorul nu se mai mulțumește doar să utilizeze unele scheme narative pentru a redacta povești fie ele despre eroi ai logicii și matematicii moderne, ci începe să problematizeze interferențele dintre teoria narațiunii și propriul domeniu de specializare. Din acest moment, pentru Doxiadis, logica matematică nu mai este doar o temă romanescă, ci devine un instrument de analiză și ulterior de creație a unor structuri narative care, cel puțin prin dimensiunea autoreferențială și prin gradul de sofisticare, depășesc limitele literaturii de popularizare. Pentru a demonstra acest lucru mă voi opri asupra romanului grafic *Logicomix* și voi aplica teoria narativă dezvoltată de Doxiadis în *Circles Disturbed: The Interplay of Mathematics and Narrative*. Voi evidenția modul în care narațiunea din *Logicomix* urmează riguros etapele demonstrației matematice și voi identifica exemple care ilustrează modelul narativ X/RC (chiasm / ring-composition) teoretizat în lucrarea citată. Desigur un rol deosebit de important sub acest aspect îl joacă cele cinci nivele narative pe care se desfășoară romanul și tipurile de interferențe dintre acestea. O altă noutate pentru un roman cu o astfel de tematică o constituie desigur dimensiunea vizuală. Fără a insista asupra teoriilor dedicate imaginii, voi analiza impactul organizării secvențiale (impuse de banda desenată) asupra structurării conținutului. Voi acorda însă o mai mare atenție problemei referințelor culturale prezente în acest roman, altele decât cele provenind din istoria logicii matematice. *Orestia*, tragedia lui Eschil apare ca intertext, însă efectele nu se reduc la episoadele în care este menționată, ci configurează atât povestea protagonistului Bertrand Russell, cât și povestea auto-referențială a echipei proiectului *Logicomix*. Dincolo de acest intertext există și alte elemente ale culturii elenistice care își pun amprenta asupra stilului, făcând din această carte un roman (de popularizare) atipic.

Conf. Dr. Cristian Iftode, Universitatea București, Facultatea de Filosofie, Centrul de Cercetare a Istoriei Ideilor Filosofice:

Crizele de reprezentare ale artei contemporane și problema criteriilor estetice

Prezentarea mea se dorește o evaluare critică a tezelor principale din două lucrări importante ale lui Yves Michaud – *Criza artei contemporane și Criterii estetice și judecată de gust* –, la 20 de ani de la prima lor ediție. Voi argumenta că, deși Michaud are dreptate atunci când identifică rădăcina crizelor succesive ale artei în discrepanța flagrantă dintre așteptările publicului larg cu privire la artă și practicile artistice contemporane, reprezentarea modernă (kantiană, în sens foarte general) care plasează arta în legătură esențială cu geneza spațiului public și comunicabilitatea experienței estetice nu a fost complet abandonată nici măcar în cele mai radicale experimente (neo)avangardiste. În aceeași linie, voi argumenta că, deși putem fi de acord că numai o perspectivă pluralistă poate da seama de diversitatea practicilor artistice din zilele noastre și de coexistența lor relativ pașnică, nu putem adopta perspectiva de sușă wittgensteiniană a eterogenității radicale a jocurilor de limbaj cu arta și, în același timp, să continuăm să vorbim, în toate cazurile, despre tipuri de „experiență estetică”.

Lector Dr. Laura Marin, Universitatea București, Facultatea de Litere, Centrul de Excelență în Studiul Imaginii (CESI):

Montajul: practică de figurare a istoriei

Videogramme einer Revolution (1992), *Ouf of the Present* (1995) și *Autobiografia lui Nicolae Ceaușescu* (2010) constituie o trilogie filmică pe care cineastul Andrei Ujică o consacră sfârșitului regimurilor comuniste din Europa de Est. Avem aici de-a face cu un „cinéma de seconde main” (Christa Blümlinger), în sensul că aceste filme au fost realizate din imagini care existau deja, adică din imagini de arhivă, pe care Andrei Ujică le demontează și le remontează după o concepție estetică și istorică proprie. Comunicarea mea va aduce în discuție practica montajului la Andrei Ujică, precum și modul în care istoria este aici figurată, configurată, reconfigurată prin tehnica (artă și procedeu) a montajului. Ce fel de „figuri ale istoriei” (Jacques Rancière) construiește Ujică în această trilogie? Ce forme de cunoaștere a istoriei decurg dintr-o astfel de construcție? Ce fel de gesturi critice și de comportamente analitice suscită ea? Această comunicare se înscrie într-o perspectivă mai largă care vizează studierea modalităților de figurare la care apelează artele vizuale contemporane, cu scopul de a înțelege ce anume determină gândirea și sensibilitatea contemporană să acorde un loc atât de important logicilor figurale în reprezentarea istoriei.

Drd. Andra Mavropol, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie și Filosofie:

Statutul ontologic al imaginii fotografice

În epoca contemporană, cultura occidentală este de neimaginat fără un discurs vizual riguros și modalitățile de arhivare a acestuia. Acest lucru se datorează în mare parte fotografiei, care a făcut posibilă reproducerea mecanică a imaginii, revoluționând atât domeniile de interes artistic, cât și modul în care are loc comunicarea interpersonală. Ipoteza mea este că statutul ontologic al fotografiei este dat de faptul că aceasta are posibilitatea de a re-prezenta, dar și de a construi realitatea, fapt ce influențează atât modul în care ne raportăm la imagini, cât și la realitate. Cercetarea statutului ontologic prezintă importanță deoarece ne ajută să înțelegem cum suntem influențați de imagini astăzi: ubicuitatea imaginii fotografice determină modul în care ne raportăm la lume – comunicăm prin imagine și astfel, avem posibilitatea de a construi realitatea, fie ca artiști, fie ca non-artiști.

Lector Dr. Cornel-Florin Moraru, Universitatea Națională de Arte, București, Departamentul Teorie, cercetare și educație prin arte vizuale

Neuroestetica – O nouă turnură în estetica filosofică?

Încă din filosofia antică, gândirea a trecut prin momente de scindare doctrinară și de sinteză. Ne gândim, în primul rând, la sinteza gândirii grecești operată de Platon și Aristotel asupra multitudinii de doctrine filosofice dezvoltate (de pre socratici), dar și la sinteza operată de Kant asupra filosofiei moderne timpurii, care era scindată între empirism și raționalism. Privind însă la contextul actual al filosofiei, putem observa, de asemenea, o anume scindare a metodei de lucru și a instrumentelor de analiză, a cărei sinteză încă nu a fost efectuată. Deși s-au făcut multiple încercări de concesie, peisajul esteticii contemporane, la fel ca și cel al cercetării filosofice în genere, este încă scindat între

cele două mari abordări care au marcat gândirea secolului trecut. Pe de o parte, avem estetica analitică, centrată pe analiza conceptuală și a contextului social și instituțional ce definesc arta și experiența estetică în genere. Pe de alta, avem estetica de orientare continentală, centrată pe analiza actelor intenționale de conștiință implicate în constituirea obiectului artistic ca operă de artă și pe procesul hermeneutic de înțelegere și explicitare de sens al operei de artă.

Așa stând lucrurile, se pune problema găsirii unei căi de reconciliere a gândului filosofic într-o direcție și după o metodologie care să satisfacă suficient de bine atât descrierea fenomenologică și hermeneutică a operei de artă și a experienței estetice, cât și pe cea analitică. Deși s-au prefigurat mai multe căi, una dintre cele mai ofertante la ora actuală este o direcție deschisă, concomitent, atât de filosofii continentali, cât și de cei analitici. Este vorba despre neuroestetica, disciplină definită formal pentru prima dată în anul 2002 ca „studiu științific al bazelor neurale ale contemplării și creației unei opere de artă” (Suzanne Nalbantian, „Neuroaesthetics: neuroscientific theory and illustration from the arts”, 2008), dar care a fost prefigurată încă din anii '90 prin studiile interdisciplinare ale lui Paul Ricoeur cu Jean-Pierre Changeux (*Ce qui nous fait penser, la nature et la règle*, 2008), pe de o parte, și ale lui William Hirstein cu Vilayanur S. Ramachandran („The science of art: A neurological theory of aesthetic experience”, 1999). În aceste condiții, se pune întrebarea dacă neuroestetica este, într-adevăr, o nouă turnură în filosofia actuală spre care pot converge studiile din domeniile fenomenologiei artei, esteticii hermeneutice și al analizelor analitice privitoare la artă. Iar, dacă este, care sunt instrumentele sale de lucru și prin ce metode putem împăca domeniile în discuție, în condițiile în care fiecare dintre ele au metode și presupoziii diferite. O cale pe care am putea-o urma ar fi aceea a stabilirii unor corelații – concept ce ar trebui explicitat și dezvoltat – între descrierea științific-neurologică a proceselor implicate în constituirea operei de artă și descrierea fenomenologică și analiza hermeneutică a obiectului estetic. Astfel, am putea găsi un „teren comun”, de sorginte științifică, pe care dialogul filosofic contemporan din domeniile esteticii și filosofiei artei să poată lua naștere.

Dr. Cristina Moraru, Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași, C_F_C. Centre of Contemporary Photography:

Bazele de date preiau controlul! Estetica teoriei jocurilor / Databases are Taking Over! The Aesthetics of Game Theory

„Game Theory” este un termen umbrelă împrumutat din matematica aplicată care prezintă un model abstract de gândire strategică cu aplicabilitate în științele social-politice, administrarea afacerilor și științele calculatoarelor. Folosit în anticiparea comportamentului economic, strategiile militare, dar și în studiile inteligenței artificiale și în cibernetică, „Game Theory” este o știință a interpretării datelor și a înțelegerii logicii unui anumit sistem – studiindu-i componentele și interacțiunile strategice la nivelul factorilor decizionali, în vederea determinării anumitor *pattern*-uri de comportament ce pot anticipa conduitele ulterioare. Investigând aplicabilitatea termenului în lumea artei, cum am putea înțelege strategic algoritmul relațiilor în lumile artei? Sau, mai mult, am putea recepta estetic abstractizarea acestor relaționări? Ce modele matematice contemporane folosite în economie, politică, sociologie, cibernetică sunt, sau ar putea fi, apropiate în artă? Ce abstractizări, corelații sau *pattern*-uri de comportament ar putea anticipa viitorul artei?

Lector Dr. Raluca Oancea (Nestor), Universitatea Națională de Arte, București, Departamentul Foto Video și Procesare computerizată / Departamentul Teorie, cercetare și educație prin arte vizuale:

Despre arta vie, comunități și spații afective

Lucrarea pune în relație câteva concepte preluate de la Heidegger, Foucault și Deleuze cu o serie de proiecte artistice contemporane. Pentru început se poate trasa o relevanță paralelă între spațiul intențional heideggerian, heterotopiile lui Foucault și *spațiile oarecare* introduse de Deleuze în lucrarea *Cinema I*. Toate acestea vor fi chestionate cu ajutorul recente expoziții *Artă și spațiu* (al cărei nume pornește de la cartea obiect publicată de Heidegger în colaborare cu artistul basc Eduardo Chillida în 1969). Curatoriată anul acesta de Manuel Cirauqui la Guggenheim Bilbao, *Artă și spațiu* constituie dovada cea mai concretă a puterii unui text filosofic de a reuni în jurul său o amplă serie de artiști vizuali contemporani, cu nume iconice ca Vija Celmins, Eduardo Chillida, Olafur Eliasson, Lucio Fontana, Naum Gabo, Pierre Huyghe, Richard Long, Gordon Matta-Clark, Robert Motherwell, Bruce Nauman, Jorge Oteiza, James Rosenquist, Robert Rauschenberg, Lawrence Weiner. Spațiul artistic ca spațiu afectiv, non fizic va fi interogată și din perspectiva unei serii de conferințe performative realizate anul acesta cu studenții UNARTE și cu cei ai Universității București. De asemenea, modul în care Heidegger abordează grija ca esență a omului cât și discursul său despre artă ca scoatere din ascundere a unui adevăr specific unei paradigme, despre actul artistic ca act istoric, semnificativ pentru o perioadă anume în contextul căreia el se păstrează viu și accesibil, va fi relaționat cu o serie de evenimente expoziționale recente, cu proiecte din sfera artelor vizuale și a filmului experimental situate sub imperativul autenticității (vezi aici despre actul artistic ca act de formare și susținere a unei comunități, despre ceea ce teoria contemporană numește *Curatoriat al grijii*).

Realizăm că, atent interpretată, gândirea heideggeriană a artei își dovedește compatibilitatea atât cu gândirea unor teoreticieni "de stânga" cât și cu practicile și activismul contemporan. Modul în care filosoful definea arta ca practică extinsă dincolo de orice estetism sau abordare convențională, ca "eveniment carismatic" a cărui principală funcție este schimbarea modului de citire a lumii, deschide noi chei de interpretare a unor practici diverse, de la evenimentele volatile din mai '68, intervențiile *lettriste* (vezi cea din timpul slujbei de la Notre Dame), filmele protest (Isou și Debord) și deturnările situaționiste la arta relațională recentă.

Lector Dr. Raluca Mihaela Paraschiv, Universitatea Națională de Arte, București, Departamentul Teorie, cercetare și educație prin arte vizuale

De la arhiva personală la memoria comunitară

Pornind de la premisa asumării arhivei ca depozitar de cunoaștere „nou” în sensul trasat de Boris Groys, prezentarea urmărește drumul pe care îl parcurge „memoria culturală organizată sau structurată” (Groys) în arhivele personale către nașterea unei memorii comunitare vii. Este investigat cazul artistului Ion Barbu, un veritabil muzeu al persoanei așa cum este el văzut de instituția cu același nume din Sao Paolo. Prin dăruirea (în sensul de fapt social total creionat de Mauss) arhivelor păstrate, construite și reinterpretate artistic de către Ion Barbu (arhiva I.D. Sârbu, arhiva personală

de fotografii și narațiuni cu și despre mama artistului, colectarea de artefacte și povești de la membrii comunității locale și implicarea unor artiști vizuali, oameni de cinema și arhitecți) către comunitatea centrată în jurul unui fost spațiu industrial aflat în drum spre nicăieri (orașul și mina Petrila) aceasta se transformă într-o heterotopie – *Planeta Petrila* localizabilă în cele 2 muzee înființate de Ion Barbu la Petrila – Muzeul Mamei și cel al Instalatorului, în arhiva construită în jurul personalității filosofului ID Sârbu care transcende spațiul casei memoriale locale și poate fi trasată până în dosarele CNSAS, în cărțile publicate de Ion Barbu printre care se remarcă "Convorbiri cu doamna Nina", fosta soție a președintelui Ion Iliescu, lucrare ce constă în intervenții pe fotografiile casei mamei autorului, sau "Frumosul din pădurea adormită", în Exploatarea Culturală Petrila, în gradina Centrului POMPADour din curtea minei sau documentarul omonim realizat de Andrei Dăscălescu.

Folosind și exemplul traseului cultural al colecției Costică Acsinte, prezentarea de față propune, prin analiza interpretării arhivei ca fapt de cultură, dovadă de generozitate și gest de protest, o înțelegere a memoriei ca formă de cunoaștere dar și ca agent al imaginației atât pentru artist cât și pentru comunitatea de la care acesta se revendică.

Cuvinte cheie: arhivă, artă contemporană, memorie, comunitate, Petrila, Ion Barbu

Conf. Dr. Habil. Ioan Pop-Curșeu, Drd. Rareș Stoica, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca,
Facultatea de Teatru și Televiziune:

Estetism și sinestezii în opera cinematografică a lui Dario Argento

Dario Argento constituie un caz excepțional de interesant în istoria filmului de groază. Pe lângă o serie de trăsături psihanalizabile (ce vor face obiectul altui studiu), opera sa se distinge prin recursul masiv la un estetism de factură decadentistă și la sinestezii dintre cele mai complexe și rafinate. După o scurtă prezentare a funcționării unor arte foarte variate în trama vizual-narativă a filmelor lui Argento, vom încerca să punem în evidență motivele posibile ale recursului sinestezic la varii forme artistice, cuplându-le cu motivele psiho-sociale care vor fi putut determina acest recurs. Exemplul cel mai semnificativ la care vom încerca să ne referim *in extenso* este filmul *Sindromul Stendhal*, unde se tematizează tocmai forța psihotică a picturii, în urma acțiunii ei violente asupra simțurilor.

Prof. Dr. Mihaela Pop, Universitatea București, Facultatea de Filosofie:

Concepte ale filosofiei procesualiste aplicabile artei generative a lui Paul Neagu

Contribuția mea este un eseu hermeneutic și va avea două părți. 1. În prima parte mă voi referi la filosofia procesualității (*process philosophy*) a lui Alfred Whitehead (*Process and Reality*) și voi prezenta în rezumat unele concepte de bază și definițiile lor. Consider că aceste concepte pot fi aplicate în interpretarea unor lucrări aparținând unor tipuri de artă contemporană. 2. Pentru analiză am ales arta generativă a lui Paul Neagu, mai ales complexul *9 Catalytic Stations*. Voi folosi pentru interpretare și alte teorii științifice ale secolului XX, cum ar fi teoria fractalilor sau elemente ale esteticii generative.

Secțiunea „Atelier de lucru / Workshop”

*”Rețele alternative, colaborări, influențe: expozițiile de artă ca agenți ai schimbului cultural în perioada 1960-1989”**

Atelierul explorează problema circulației ideilor, oamenilor și operelor de artă în perioada 1960-1989 atât în cadrul fostului bloc socialist cât și dincolo de Cortina de Fier. În cadrul acestui atelier deschis sunt abordate diferite probleme precum cea a locului expoziției de artă în cadrul rețelelor mai mult sau mai puțin dense, oficiale (*mainstream*) sau alternative, cea a manierei în care acestea pot contribui la constituirea sferei publice sau dificultățile ce pot apărea în identificarea și cartografierea acestor schimburi. De asemenea, se are în vedere chestiunea generală privind metodologia unei asemenea cercetări. Discuțiile abordează teme precum analiza critică a unor noțiuni sensibile precum cea de influență sau cea de rețea, practicile și politicile cartografierii, sau tipologia practicilor expoziționale și a canalelor de comunicare artistică de o parte și de alta a Cortinei.

Participanți:

Conf. Dr. Habil. Cristian Nae, Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași

Dr. Magda Radu, director, Salonul de Proiecte, București și cercetător postdoctoral, Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași

Dr. Daria Ghiu, Lector asociat, CESI București și cercetător postdoctoral, Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași

Drd. Mădălina Brașoveanu, Universitatea Națională de Arte, București și asistent de cercetare, Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași

Lector Dr. Katalin Cseh-Varga, Universitatea din Viena și cercetător științific asociat, Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași

*Atelier finanțat de UEFISCDI prin proiectul PN-III-P1-1.1-TE-2016-1369 (Conf. Dr. Habil. Cristian Nae)

Secțiunea „Întâlnire cu autorii”

(prezentare / distribuire cărți)

Lector Dr. Horea Avram, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca: **Horea Avram, ed., *Moving Images, Mobile Bodies. The Poetics and Practice of Corporeality in Visual and Performing Arts* (Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2018)**

Autori: Horea Avram (Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania), Ulrike Gerhardt (Leuphana University Lüneburg, Germany), Sozita Goudouna (New York University, USA), Robert Lawrence (University of South Florida, USA), Liviu Malița (Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania), Raluca Mocan (Université Paris-Est Créteil, France), Rodica Mocan and Ștefana Răcorean (Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania; Wheaton College, Illinois, USA), Georgina Ruff (University of Illinois at Chicago, USA), Miruna Runcan (Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania), Paul Sermon (University of Brighton, UK), Erandy Vergara (McGill University, Montreal, Canada).

Cartea cuprinde eseuri semnate de teoreticieni și artiști internaționali care activează și cercetează în diverse domenii ale culturii vizuale și artelor performative. Această colecție abordează problema

corporalității ca un câmp discursiv (care cere o „poetică”), încercând să identifice posibilele modalități în care tehnologia afectează și este afectată de corp în contextul recentelor transformări din sfera artei și a practicilor comunicaționale. Eseurile reflectă diverse preocupări prezente în dezbaterile academice actuale și utilizează un arsenal metodologic variat: studii vizuale și performative, noua estetică, teoria percepției, fenomenologia și teoria media. Numitorul comun al capitolelor acestui volum este relația dintre corp și imagine exprimată dual, ca legătura dintre realitate și ficțiune, prezență și absență, privat și public, fizic și virtual. Mai exact, autorii abordează această relație articulând subiecte cum ar fi: relația dintre experiența imediată și imaginea mediată; performarea imaginii; corpul ca teritoriu ficțional; idiomuri performative și expresii tehnologice; corporealitatea, prezența și memoria; interactivitate ca un catalizator pentru multimedialitate și remediere; vizibilitate, performativitate și implicare spectatorială; tensiunile dintre spațiul public și intimitate în media socială. Argumentul principal al acestui volum este faptul că oferă cititorului o perspectivă interdisciplinară, novatoare și atent elaborată asupra relației complexe dintre corp și imagine, o chestiune larg dezbătută astăzi, în special în contextul transformărilor artistice, comunicaționale și tehnologice globale.

Cartea poate fi comandată la: <http://www.cambridgescholars.com/moving-images-mobile-bodies>

Cartea se vinde de asemenea prin rețelele și platformele internaționale de distribuție: Amazon, Blackwell, Baker & Taylor, YBP și Ingram și în librăriile universitare.

Prof. Dr. Petru Bejan, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași; **Petru Bejan, Daniel Schulthess (coord.), *Le Beau. Actes du XXXVIe Congrès de l'Association des Sociétés de Philosophie de Langue Française A.S.P.L.F. (Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2018)***

Volumul, editat în limba franceză, reunește intervențiile la Congresul ASPLF din 2016, având ca temă *Le Beau / Frumosul*. Desfășurat pentru prima dată în Europa de Est, Congresul ASPLF de la Iași, având ca temă *Le Beau (Frumosul)*, a fost cel mai important eveniment filosofic al anului 2016 în România și unul dintre cele mai importante la scară internațională (peste 120 de participanți din 25 de țări). Sunt cel puțin patru motive care justifică abordarea unui astfel de subiect : 1) Frumosul se numără printre conceptele fundamentale ale filosofiei, cu o tradiție venerabilă, de neocolit; 2) aduce în discuție „turnanta estetică” din filosofia ultimului secol; 3) răspunde așteptărilor reale ale omului de astăzi, preocupat de tot mai de „estetizarea” lumii în care trăiește și de „înfrumusețarea” propriei vieți; 4) constituie o punte – adesea problematică – între filosofie și numeroasele practici artistice. Astăzi este tot mai frecvent repusă în discuție „actualitatea” frumosului. Cum se explică traiectoria sinuoasă a conceptului, strălucirile și umbrele sale? Rămâne acesta o categorie „solară”, de referință? Sau, dimpotrivă, evoluează într-o lumină estompată, crepusculară? Care mai este „locul” privilegiat al frumosului? Filosofia? Natura? Arta? Viața de zi cu zi? Se mai justifică romantismul de altădată al lui Dostoievski, cel care anunța cândva că „frumusețea va salva lumea”? În cele 567 de pagini ale sale, volumul discută, așadar, despre relevanța frumosului în filosofie și artă. Intre autori - Gabriel Liiceanu, Mircea Dumitru, Daniel Schulthess, Stefan Afloroaei, Peter Kemp, Makoto Sekimura, Gerhard Seel, Evangelos Moutsopoulos, Jean-Michel Counet, Stefane Courtois ș.a.

Volumul poate fi comandat la: <http://www.editura.uaic.ro/produse/editura/ultimele-aparitii/le-beau-actes-du-xxxvie-congres-de-l-association-des-societes-de-philosophie-de-langue-francaise-asplf-1639/1/1>

Lector Dr. Cornel-Florin Moraru, Universitatea Națională de Arte, București: **Cornel-Florin Moraru, Atitudinea estetică în filosofia artei. Aplicații asupra esteticii lui Lucian Blaga și Maurice Merleau-Ponty (Institutul European, Iași, 2018)**

Volumul de față propune o viziune de ansamblu asupra uneia dintre cele mai incitante teme ale esteticii filosofice contemporane, anume problema „atitudinii estetice”, prin compararea gândirii despre artă prezentă în două sisteme filosofice relevante pentru gândirea actuală – Lucian Blaga și Maurice Merleau-Ponty. Această problemă este pusă în contextul mai larg al dezbaterilor contemporane privitoare la raportarea postmodernă la lume în genere ce poate fi surprinsă în toate domeniile disciplinelor umaniste, dar și în științele naturii.

Principalul element de noutate al volumului constă în faptul că este primul demers din cultura română ce propune o interpretare sistematică, din punct de vedere hermeneutic, a gândirii estetice a lui Lucian Blaga și a lui Maurice Merleau-Ponty, pornind de la o nouă metodologie de comparație, numită de autor „comparația meontologică”. Una dintre virtuțile acestei metode de comparație este aceea că permite punerea în dialog a unor gânditori cu metodologii de lucru și cu presupuziții epistemologice radical diferite, luând în considerație experiențele non-judicative ce motivează și prilejuiesc interogația filosofică. Prin modul în care este structurat și prin tematica abordată, volumul se adresează atât publicului interesat de filosofie, cât și celui interesat de domeniul disciplinelor umaniste în genere – de la literatură și până la antropologia culturală și sociologie.

Lector Dr. Cornel-Florin Moraru, Universitatea Națională de Arte, București: **Constantin Aslam, Cornel-Florin Moraru, Curs de filosofia artei. Mari orientări tradiționale și programe contemporane de analiză, 2 Volume (Editura UNArte, București, 2017)**

Amploarea și intensitatea dezbaterilor generate de fenomenele artistice contemporane ale căror practici creative, dar și teoretice, explorate în cel puțin cinci paradigme majore de gândire (continentală, analitică, științifică, pragmatică, critică și comunicațională) și, deopotrivă, cercetate interdisciplinar (istoria și teoria artei, sociologia artei, psihologia artei) ne impun tot mai mult să operăm, atunci când avem în vedere analizele de tip filosofico-estetic, cu distincția sistematică dintre filosofia artei și filosofia trăirii estetice. Această distincție își are rădăcina în statutul ambiguu al domeniului esteticii care, încă de la apariția ei ca disciplină autonomă, în secolul Luminilor, și până în zilele noastre, ni se înfățișează ca o cercetare simultană în două mari direcții. Pe de o parte, este vorba despre natura și structura generică a operei de artă („lumea artei” în limbaj contemporan). Pe de cealaltă parte, este vorba despre o cercetare a actelor interne ale conștiinței (sau, în limbaj kantian, a sentimentului de plăcere și neplăcere) ce activează stări emoționale complexe generatoare de „realități secundare”, de „fapte expresive”, care aparțin doar omului. Așadar, încă de la apariția ei, estetica a produs simultan două tipuri de teorii intersectate pe care însă, din păcate, nimeni nu le-a distins sistematic, nici până astăzi.

Prin urmare, distincția sistematică dintre filosofia artei și filosofia trăirii estetice produce un nou sistem de referință în domeniul esteticii. Prin raportare la acest „sistem de referință”, „obiectele” pe care le studiază estetica capătă noi însușiri cognitive și înțelesuri semnificative. Astfel, numai de pe o

astfel de platformă putem face distincția dintre „frumosul de lucruri” și „frumosul din sufletul nostru” or distincția, propusă încă de Gadamer, dintre „senzație”, ca fundament al științei și „trăire”, ca fundament al esteticii.